

Fábián Adrián – Rózsás Eszter

A RENDÉSZET MEGHATÁROZÁSA A MAGYAR KÖZIGAZGATÁS-TUDOMÁNYBAN

Írásunkban – amellyel Balla Zoltán kollégánkat köszöntjük születésnapján – a közigazgatás egyik legrégebbi tevékenységének a tartalmát igyekszünk lényegre törően bemutatni. E tárgykorben az elmúlt évtizedekben számos tanulmány, illetve önálló kötet született. Talán nem túlzás azt állítani, hogy a rendészet fogalmának meghatározására a közigazgatás-tudománnyal foglalkozó elméleti és gyakorlati szakemberek majd’ mindegyike vállalkozott.

Jelen tanulmányban nincs módunk valamennyi ehhez kapcsolódó vélemény, tudományos irányzat, nézet kifejtésére. Önkényesen válogattunk: egyrészt azon kollégák álláspontját mutatjuk be, akik az Ünnepeelt munkatársai, pályatársai, másrészt – pécsiségünk okán – városunk (köz)jogászprofesszorainak a rendészetre vonatkozó nézeteit ismertetjük.¹

RENDESZET VAGY RENDVÉDELEM?

A közigazgatás-tudomány bővelkedik olyan fogalmakban és intézményekben, amelyek definiálása körül a viták időről időre újraélednek. Hosszabb távon ez magától értetődő jelenség, amely abból következik, hogy nincsenek örök érvényű kategóriák, ugyanis a fogalmak jelentéstartalma kisebb-nagyobb mértékben változik. Esetenként azonban viszonylag rövid időn belül megtörténik bizonyos terminusok és intézmények újraértelmezése. Ugyanakkor kétségtelen, hogy ennek pozitív hatásai is vannak.²

¹ Itt jegyezzük meg, hogy az Ünnepeelt a Pécsi Jogi Kar Közigazgatási Jogi Tanszékének óraadója. E minőségében minden évben a *Közigazgatás-rendészet* című – a hallgatók körében igen népszerű – tantárgy (szeminárium) oktatója.

² RÓZSÁS 2021: 15.

A fenti megállapítások a *rendészet* definiálására vagy körülírására is maradéktalanul illenek. Megjegyezzük, hogy egyrészt a szakirodalomban a *rendészet* és *rendvédelem* fogalmakat gyakran szinonimaként alkalmazzák, másrésztől viszont a rendészet- és a közigazgatás-tudomány művelői között a *rendészet* és a *rendvédelem* meghatározására vonatkozóan parázs vita dült.³ Ennek elsődleges oka az, hogy a hatályos joganyagban is gyakran keveredik a *rendészet* és a *rendvédelem* fogalma, ezek definiálása viszont nem a jogalkotás, hanem az elmélet dolga.⁴

A korábbi Alkotmány egyaránt ismerte a *rendészet* és a *rendvédelem* kifejezéseket, a VIII. fejezete emelte alkotmányos rangra az addig csak egyes törvényekben szereplő *rendvédelem*, *rendvédelmi szerv* fogalmakat.⁵

Patyi András szerint bármennyire elterjedt és „alkotmányos rangra” emelkedett fogalomról van is szó, tartalma és az általa lefedett szervek köre egységes jellemzők alapján nem határozható meg, ezért a *rendvédelem* helyett sokkal inkább a *rendészet* és a *rendészeti szervek* kifejezés használatát tartja helyénvalónak.⁶ A fogalompár kapcsán hangsúlyozza, hogy a tevékenységre inkább a *rendészeti* jelző alkalmazható, a *rendvédelmi* inkább szervei (szervezeti) jellemző.

Papp Judit álláspontja, hogy a jogi szabályozásban nem a *rendvédelem*, hanem – mind szervezeti, mind tevékenységi oldalról – a *rendészet* a helyes kategória, tehát a *rendvédelem* mint új fogalom megalkotására tett kísérlet ez idáig nem volt teljesen sikeres.⁷

Buzás Gábor véleménye szerint a *rendészet* és a *rendvédelem* tartalmilag nem különbözik egymástól, mindkét tevékenység fő jellemzője a jogszabályi előírások közvetlen kikényszerítéssel történő érvényesítése.⁸ Balla Zoltán – a fentiekhez képest markáns – álláspontja szerint a *rendvédelem* kifejezést ki kell irtani a *rendészeti* irodalomból és a jogalkotási munkából.⁹

KÍSÉRLETEK A RENDÉSZET FOGALMÁNAK MEGHATÁROZÁSÁRA

Az alábbiakban a *rendészet* fogalma kapcsán bemutatunk néhány elméleti meghatározást, jelezve, hogy a különböző megközelítések megvilágítása korántsem teljes, hiszen e témában könyvtárnyi szakirodalom áll rendelkezésünkre.

³ Erről lásd például FINSZTER 2001; PARÁDI 2001.

⁴ FINSZTER 2005.

⁵ PATYI 2020: 185.

⁶ PATYI 2020.

⁷ PAPP 1998: 177.

⁸ BUZÁS 2018: 28.

⁹ BALLA 2013: 15–22.

A rendészet meghatározása során az állami (alap)funkciókból célszerű kiindulni, amelyek közül az egyik legfontosabb az állam belső rendjének védelmére irányuló – elsősorban rendészeti és védelmi jellegű – funkció. A közrend – korábban belső rend – és a közbiztonság fenntartására irányuló rendészeti tevékenység ugyanis a közigazgatás legrégebbi feladata, hiszen ez alapvető feltétele az államok létezésének, működésének.

A rendészet fogalmára vonatkozó általánosan elfogadott – Szamel Lajos nevéhez fűződő – definíció szerint: „A rendészet úgy határozható meg, mint olyan állami tevékenység, amely a közrend megzavarásának megelőzésére, a közvetlenül zavaró magatartás megakadályozására és a megzavart rend helyreállítására irányul.”¹⁰

Szamel Lajos tehát a jelzett állami (alap)funkcióból kiindulva a fogalom meghatározásakor a közrendet állította előtérbe, a rendészet legfőbb feladatának a közrend védelmét tartotta, a rendészeti tevékenység joghoz kötését pedig a jogállamiság szempontjából elemi igénynek tekintette.

Másként fogalmazva azt tartotta irányadónak, hogy semmilyen területen ne legyen lehetőség rendészeti fellépésre, ha ezt a jog nem alapozza meg. Emiatt a rendészet fogalmából ki kell iktatni mindent, ami felesleges, illetve ami a jog eszközeivel nem kezelhető. Ellenkező esetben nincs jogbiztonság, de előfordulhat önkény és kiszolgáltatottság.

A vázolt célkitűzéseket Szamel úgy vélte elérhetőnek, ha megragadjuk a rendészeti tevékenységnek azt a központi elemét, amely jogilag egyértelműen definiálható. Felfogása szerint ennek leginkább a közrend felel meg, amely azonosítható a jogi renddel, de nem egyezik meg a teljes jogrenddel.¹¹

A rendészet jogi pozitivista megközelítése azt jelenti, hogy a rendészet fogalmából ki kell iktatni minden olyan elemet, amely a jog eszközeivel nem kezelhető, ezért a jogilag definiálható közrendet kell a rendészeti tevékenység központi elemének tekinteni, amely azonos a jogi renddel, de nem egyezik meg a teljes jogrenddel.¹² Ehhez hasonló Finszter Géza álláspontja, amely szerint:

A rendészeti igazgatás [...] békeidőben a civil közigazgatásnak az a szakigazgatási ágazata, amelyik rendészeti hatósági jogkörben eljárva, a hierarchikusan nem alárendelt ügyfelek részére a közbiztonság és a közrend védelmében intézkedéseivel jogokat biztosít és kötelezettségeket ír elő akként, hogy önkéntes jogkövetés

¹⁰ SZAMEL 1985: 261.

¹¹ IVANCSICS 2002.

¹² SZAMEL 1985: 261.

hiányában hatósági intézkedéseinek – a legitim fizikai erőszak monopóliumát is magában foglaló – hatósági kényszer alkalmazásával szerezhethet érvényt.¹³

Másként: „[a] rendészeti igazgatás a jogállam rendőrigazgatása, más szóval a fizikai erőszak-monopólium jogállami formája.”¹⁴

Finszter hangsúlyozza, hogy a rendészet a közigazgatás része,¹⁵ veszélyelhárító, preventív jellegű a működése: biztosítja a jogi és minden közérdekű rendet, védi és megóvja, bárhonnan erednek is. A rendészeti hatalom az a része a közhatalomnak, amelyik a közigazgatásban avégből érvényesül, hogy a közrendnek egyesek által való megzavarásával szemben védekezzenek. A jogszabály csak keretet adhat, az atipikus esetekben a célszerűség szerint kell eljárni és a megfelelő rendszabályt alkalmazni.¹⁶

A fenti meghatározások nyomán két fontos következtetést tartunk kiemelőnek. Az első az, hogy a rendészeti tevékenység elválaszthatatlan a jogtól. Ezzel összefüggésben utalunk Ivancsics Imre véleményére, amely szerint a klasszikus értelemben vett diszkréciót, amely valójában jogi kötetlenséget jelentett, a rendészet köréből ma is száműzni kell.¹⁷ A másik lényeges megállapítás az, hogy a rendészeti igazgatást hangsúlyosan a civil közigazgatás részeként határozhatjuk meg, és el kell különítenünk a rendőri vagy még inkább a rendőrségi tevékenységek összességétől, noha alapvető mozzanatai részben a veszélyelhárító, részben a rend helyreállításában közreműködő funkcióiban ragadhatók meg.¹⁸ Azaz – noha a szakirodalom elsősorban a rendőrség által végzett rendészeti tevékenységgel foglalkozik – a rendészet és a rendőri tevékenység nem tekinthető azonosnak.

Sallai János – nagyrészt a fenti fogalmak alapján történő – megállapítása szerint a rendészet a modern államban az a közigazgatási tevékenység, amelynek társadalmi rendeltetése a jogellenes emberi magatartásokból keletkező veszély elhárítása.¹⁹

A fentiekén kívül (is) számos hazai tudományos értekezés foglalkozott, illetve foglalkozik a rendészet fogalmának meghatározásával.²⁰ A definíciók többségében funkcionális jellegűek, vagyis a rendészet fogalmát tevékenységén, illetve

¹³ FINSZTER 2012: 18.

¹⁴ FINSZTER 2012: 18.

¹⁵ FINSZTER 2018: 107.

¹⁶ MAGYARY 1942: 564.

¹⁷ IVANCSICS 2002: 39.

¹⁸ TOMCSÁNYI 1933.

¹⁹ SALLAI 2014.

²⁰ PL. ERNYES 2002; NYIRI 1996: 3–11; BARACZKA–SZIKINGER 1999: 383–397; RIXER 2023: 261–271.

tevékenységi területén keresztül ragadják meg. A fogalommeghatározásokkal kapcsolatosan – a számos eltérésen kívül – a következő azonosságokat fedezhetjük fel:

- a rendészet nem azonos a rendőrséggel, a rendőrség ellát egyéb feladatokat is;
- rendészeti tevékenységet nemcsak a rendőrség végez, hanem más közigazgatási szervek is (például katasztrófavédelem, polgári védelem);
- a rendészetfogalom központi eleme a közbiztonság, a közrend, vagy mindkettő;²¹
- a rendészet jogi kategória.

A rendészet fogalmához szorosan hozzátartozik a diszkrecionális jogkör kérdése is, vagyis annak megítélése, vajon a rendészeti (közigazgatási) szerv eljárása során mekkora mozgásterrel, döntési szabadsággal rendelkezik. A diszkrecionális jogkört (a diszkréció) kétféle értelemben is szokás használni.

Először is a diszkréció egy kifejezetten közigazgatási sajátosság, amely segítségével – a jogi szabályozás hiánya, hiányosságai miatt – lényegében korlátlan, sőt önkényes hatósági fellépés valósítható meg. A másik értelmezés szerint a diszkréció „nem teljesen szabad, hanem szabadabb mérlegelést jelent”, és így mindenütt jelen van, ahol jogalkalmazás folyik.²² Jogállami keretek között utóbbi értelmezés az elfogadható, hiszen jogszabályi keretek – még ha tágabbak is az általánosnál – minden közigazgatási tevékenységnél megtalálhatók, különösen a rendészet esetében.

A funkcionális értelemben vett rendészet alatt a következő jellegzetességek gyűjtőfogalmát értjük:

- a rendészet állami, közigazgatási tevékenység (is);
- a rendészeti tevékenység jogilag szabályozott, minden rendészeti aktus visszavezethető vagy anyagi, vagy eljárásjogi normára;
- a rendészet célja a jogi (a jogszabályok által konstituált) rendet fenyegető veszélyek elhárítása, a veszélyek megelőzése és a rend helyreállítása, azaz a jogi rend védelme;
- a rendészeti tevékenység esetleges velejárója az arányos, célszerű és szükség-szerű – ezáltal legitim – állami kényszer (közhatalom gyakorlása).

Szervezeti (institucionális) értelemben a rendészet az államszervezet (a végrehajtó hatalom) alrendszere, tipikus szerve a rendőrség, de számos közigazgatási szerv is ellát rendészeti feladatokat, ugyanakkor a rendőrség nem csak rendészeti funkciókat teljesít.²³

²¹ IVANCSICS 2002: 39–40.

²² KULCSÁR 1967: 217.

²³ FINSZTER 2018: 24.

BALLA ZOLTÁN RENDÉSZETFELFOGÁSA

Balla Zoltán tudományos munkásságának jelentős hányadát teszik ki a rendészet(i tevékenység), illetve a rendészettudomány vizsgálata. Az alábbiakban a rendészet meghatározása körében tett legfontosabb megállapításait emeljük ki.

A rendészet fogalmának meghatározását (is) vizsgáló munkáiban többféle megközelítést alkalmaz. 2016-ban a rendészetről szóló monográfiájában a rendészet egyik alapvető jellemzőjeként az intézményrendszert nevesíti. Az ehhez kapcsolódó „struktúrát” – a közbiztonsághoz kötődés ereje, minősége, az ehhez rendelt hatáskörök, illetve a legitim erőszak és titkos eszközök alkalmazhatósága szempontjából – öt alrendszerre osztja.

Így elhatárolja az elsődleges (rendőrség) és a másodlagos (polgári nemzetbiztonság, büntetés-végrehajtás, a NAV pénzügyőri szerve, NVSZ, TEK) rendészeti szerveket az egyes rendészeti feladatokat ellátó vegyes szervektől. Utóbbiakat két további alrendszerre osztja: önkormányzati rendvédelmi szervek (közterület-felügyelet, erdészeti szakszemélyzet, halászati őr, önkormányzati természetvédelmi őr, mezőőr) és egyéb rendészeti szervek (fegyveres biztonsági őr, természetvédelmi őr, erdővédelmi szolgálat tagja) között tesz különbséget.²⁴

Egy későbbi tanulmányában hangsúlyozza, hogy a rendészet egyik legjellemzőbb vonása a rendészetnek az államhoz való kötődése, az államtól való függősége. Ezzel összefüggésben a rendészet(i funkció) tipikus jellemzőjeként rögzíti, hogy csak szigorú szabályok, jogi normák által rögzített feltételek esetében, és lévén állami tevékenység a közhatalom jegyében, csak jogszabályokban rögzített módon érvényesülhet.

Kifejti, hogy a hatalommegosztás klasszikus szervezeti triászából csak a közigazgatási szervek közül kerülhetnek ki a rendészet alanyai. Ebből következően a rendészet a végrehajtó hatalom része, és mint ilyen, konkrét feladatait a törvényhozói hatalomból kapja, annak alkotmányos felelősséggel tartozik. Mindezek alapján a rendészet jellemző elemeit az alábbiak szerint foglalja össze. A rendészet

- a közigazgatásban realizálódó állami feladat;
- feladatait, hatáskörét jogszabályok rögzítik;
- a közhatalom birtokában akár kényszert is alkalmazhat;
- működése centrumában a rend vigyázása áll;
- legtipikusabb szerve a rendőrség.²⁵

²⁴ BALLA 2016: 55.

²⁵ BALLA 2000.

2023-ban született rendészeti tárgyú tanulmányában²⁶ kiindulópontként rögzíti, hogy a rendészetnek – mint a közigazgatás elválaszthatatlan részének – tárgya a közbiztonság, eszközei az erőszak-monopólium keretei között a rendészeti intézkedések, kényszerintézkedések és titkos eszközök alkalmazása.

Kifejti, hogy a helyét kereső, kialakulóban lévő rendészettudománynak dogmatikailag tiszta kifejezésekre lenne szüksége. Véleménye szerint ehhez a rendészet funkcióját, társadalmi rendeltetését, közfeladatát kell középpontba helyezni, és ennek alapján meghatározni a tárgyát. A rendészet által védett jogi tárgy a biztonság, melynek többféle jelentése is lehet. Így például mást jelent az élelmszerbiztonság, a szexuális biztonság, a hadi biztonság, a munkabiztonság stb. (Vagyis helytelen a biztonságot a külső és belső veszélyhez kötötten kizárólag a rendészeti és a katonai biztonsághoz kapcsolni.)

A biztonság rendészeti értelemben a társadalom relatív veszélymentességét, a fenyegetések elhárításának potenciálját, a veszély és a félelem társadalmi közösségi szintű kiküszöbölésének garantálását takarja. A rendészetnek mindig és mindenhol a köz, a társadalom adott szegmensében a biztonságot kellett védenie, következésképpen nevezhetjük ezt a biztonságot közbiztonságnak.

Álláspontja szerint a közbiztonság minden rendészeti kutatónál kizárólag jogon belüli és azáltal determinált kifejezésként merült fel, tartalma így kifejezett és kizárólagosan normatív, tiszta, egyértelmű. Ezzel összefüggésben utal arra, hogy – ellentétben a közbiztonsággal – a közrend megítélése számos szerzőnél jogon kívüli és többféle, jellemzően tudósi spekulatív alapú értelmezést nyert. Ezek az értelmezések erkölcsi, etikai megközelítésre is lehetőséget adnak, így a jogilag tételes közbiztonság tárgykörétől messze kerülve, jogalkalmazási kétélyeket gerjeszhetnek.

Mindezek alapján – funkcionális megközelítésben – a következők szerint határozza meg a rendészet (szűk) fogalmát: olyan közigazgatási tevékenység, amely a közbiztonság fenntartásában, az erőszakmonopólium birtokában sajátos rendészeti intézkedéseket, kényszerintézkedéseket és titkos eszközöket alkalmaz.²⁷

ZÁRSZÓ

Minden bizonnyal a rendészet fogalmának tisztázása nem lehet dogmaszerű. Értjük ezalatt, hogy a definíció lényegi elemei koronként és szerzőnként is változnak, változtak és minden bizonnyal a jövőben is változhatnak.

²⁶ BALLA 2023: 3.

²⁷ BALLA 2023: 217.

Meggyőződésünk, hogy a fogalmi meghatározások számossága – nem is beszélve azokról, amelyek terjedelmi okokból nem kaptak helyet tanulmányunkban – jól mutatja ennek a közigazgatás-tudományi alapfogalomnak a jelentőségét, a meghatározások közötti kisebb-nagyobb eltérések pedig a rendészet fogalmi spektrumának szélességét.

Visszatérve a rendészet „szameli” meghatározásához: a pécsi közigazgatási jogi műhely azt vallja, hogy a rendészet – a végrehajtó hatalomhoz kapcsolódóan – közigazgatási szervek által végzett, alapvetően hatósági jogalkalmazásban vagy hatósági intézkedésben megnyilvánuló tevékenység, amelynek lényeges fogalmi ismérve a döntések és az intézkedések gyors érvényre juttatása. A rendészeti tevékenység alapvető célja a közrend, illetve a közbiztonság megóvása, ezek megzavarása esetén a rend helyreállítása.

BIBLIOGRÁFIA

- BALLA Zoltán (2000): A rendészet fogalmának tisztázásához. *Magyar Közigazgatás*, 50(1), 18–21.
- BALLA Zoltán (2013): Közigazgatás és rendészet. *Új Magyar Közigazgatás*, 6(12), 15–22.
- BALLA Zoltán (2016): *Monográfia a rendészetről*. Budapest: Rejtjel.
- BALLA Zoltán (2023): A rendészet mint a közigazgatás része. *Magyar Rendészet*, 23(3), 217–221. Online: <https://doi.org/10.32577/mr.2023.3.18>
- BARACZKA Róbertné – SZIKINGER István (1999): A rendészeti igazgatás. In FICZERE Lajos – FORGÁCS Imre (szerk.): *Magyar közigazgatási jog: Különös rész európai kitekintéssel*. Budapest: Osiris, 383–397.
- BEREGNYEI József (2002): Rendvédelem, rendészet értelmezése, viszonya és kapcsolata a Határőrséghez. In HAUTZINGER Zoltán (szerk.): *Tanulmányok a „Határőrség és a rendészet” című tudományos konferenciáról*. Pécs: Magyar Rendészettudományi Társaság, 27–33. Online: <https://pecshor.hu/periodika/2002/beregnyei.pdf>
- BUZÁS Gábor (2018): Rendészet – katonai rendészet. *Katonai Jogi és Hadijogi Szemle*, 6(2), 25–50. Online: https://epa.oszk.hu/02500/02511/00009/pdf/EPA02511_katonai_jogi_szemle_2018_2_025-050.pdf
- ERNYES Mihály (2002): *A magyar rendőrség története I*. Budapest: Belügyminisztérium.
- FINSZTER Géza (2001): Rendészet vagy rendvédelem. *Belügyi Szemle*, 49(2), 86–96.
- FINSZTER Géza (2005): Az alkotmányos rendvédelem és a Határőrség. *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények*, 4, 37–60. Online: <https://pecshor.hu/periodika/2005/finszter.pdf>
- FINSZTER Géza (2012): *A rendőrség joga: Tanulmány a rendészeti igazgatásról*. Budapest: ORFK.
- FINSZTER Géza (2018): *Rendészettan*. Budapest: Dialóg Campus.
- IVANCSICS Imre (2002): Hozzászólás a rendészet meghatározásához. In GAÁL Gyula – HAUTZINGER Zoltán (szerk.): *A rendészettudomány határkövei: Tanulmányok a Pécsi Határőr Tudományos Közlemények első évtizedéből*. Pécs: Magyar Hadtudományi Társaság

- Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport, 39–44. Online: <https://pecshor.hu/periodika/hatarkovek/ivancsics.pdf>
- KARSAI Krisztina (2012): A közrend európai (jogi) fogalma. In GAÁL Gyula – HAUZINGER Zoltán (szerk.): *A rendészettudomány határkövei: Tanulmányok a Pécsi Határőr Tudományos Közlemények első évtizedéből*. Pécs: Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport, 225–237. Online: <https://pecshor.hu/periodika/hatarkovek/karsai.pdf>
- KULCSÁR Kálmán (1967): A politikai elem a bírói és államigazgatási jogalkalmazásban. In PAP Tibor (szerk.): *Jubileumi tanulmányok*. Pécs: PTE ÁJK, 193–232.
- MAGYARY Zoltán (1942): *Magyar közigazgatás*. Budapest: Királyi Magyar Egyetemi Nyomda.
- NYIRI Sándor (1996): A rendészeti igazgatás elvi kérdései. *Belügyi Szemle*, 34(7–8), 3–11.
- PAPP Judit (1998): Rendvédelem vagy rendészet? In SZIGETI Péter (szerk.): *Tanulmányok a jogvédelem és a rendvédelem köréből*. Budapest: RTF Jog- és Államtudományi Tanszék, 155–178.
- PARÁDI József (2001): Rendvédelem vagy rendészet. *Belügyi Szemle*, 49(2), 97–108.
- PATYI András (2020): A rendészeti tevékenység és igazgatás közigazgatási jogi alapkérdései. In LAPSÁNSZKY András (szerk.): *Közigazgatási jog: Szakigazgatásaink elmélete és működése*. Budapest: Wolters Kluwer, 179–200.
- RIXER Ádám (2023): A hazai rendészettudomány állapota. *Magyar Rendészet*, 23(3), 261–271. Online: <https://doi.org/10.32577/mr.2023.3.25>
- RÓZSÁS Eszter (2021): A rendőrség igazgatása. In RÓZSÁS Eszter (szerk.): *Közigazgatási jog: Különös rész*. Budapest: Ludovika, 15–33.
- SALLAI János (2014): A rendészet fogalmának kialakulása és történetének áttekintése. In GAÁL Gyula – HAUZINGER Zoltán (szerk.): *Rendészettudományi gondolatok: Írások a Magyar Rendészettudományi Társaság megalapításának egy évtizedes jubileuma alkalmából*. Budapest: Magyar Rendészettudományi Társaság, 53–64.
- SZAMEL Lajos (1985): A modern rendészet fogalom és következményei. In ÁDÁM Antal (szerk.): *Jubileumi tanulmányok 40*. Pécs: JPTE ÁJK, 253–264.
- TOMCSÁNYI Móric (1933): *Magyar közigazgatási és pénzügyi jog: Különös (szakigazgatási) rész*. Budapest: [k. n.].